

مراقبت از سالمندان باسلوک سامورایی

کشورهای زیادی در دنیا نظام‌های مراقبت از سالمند قدرتمندی دارند که می‌توانند الگوهایی برای نظام‌های بیمه‌ای و رفاهی دیگر کشورها باشند. اما در این بین ژاپن به تکریم سالمندان و تمهید به مراقبت همه‌جانبه از آن‌ها بسیار مشهور است، تا جایی که تعهد و مسئولیت‌پذیری اعضای خانواده در برابر یکدیگر، در نوع خاص و متمایز دولت رفاه کشور ژاپن نیز تجسم یافته است. به‌واسطه تغییرات جمعیتی دهه‌های گذشته، ژاپن در حال حاضر پیرترین کشور جهان است. در سال ۲۰۱۶، ۲۰ درصد افراد بالای ۶۵ سال در میان گروه‌های سنی مختلف این کشور، به همین ترتیب، تدارک مقدمات رفاهی لازم برای مراقبت از سالمندان در این کشور، نه دغدغه فردی یا خانوادگی، بلکه دغدغه‌ای کاملاً اجتماعی و حتی سیاسی است.

از سال ۲۰۰۰ میلادی، کشور ژاپن طرح «بیمه مراقبت‌های طولانی مدت» را ارائه کرده است که تمامی افراد بالای ۶۵ سال را براساس نیازهایشان تحت پوشش قرار می‌دهد.

این برنامه، یکی از جامع‌ترین نظام‌های مراقبت از سالمندان جهان محسوب می‌شود و برای کاستن از بار مسئولیت خانواده‌ها در حمایت از سالمندان شان طراحی شده است.

تمامی افراد بالای ۶۵ سال می‌توانند به ادارات محلی و اجرایی مربوطه مراجعه کنند. در این ادارات، آزمون‌هایی برای شناسایی و ارزیابی نیازهای افراد برگزار می‌شود تا براساس بودجه و امکانات رفاهی و مراقبتی که در منطقه نزدیک به مکان زندگی هر فرد سالمند وجود دارد، انواع حمایت‌ها و مراقبت‌های لازم و ممکن برای وی فراهم شود.

تأکید این برنامه بر ارائه این خدمات توسط سازمان‌های مردمی و محلی است و نه نهادهای خصوصی.

برای تأمین هزینه‌های این طرح، تمامی افراد بالای ۴۰ سال باید در پرداخت حق بیمه خود مشارکت داشته باشند. با توجه به ماهیت اجباری بیمه و پوشش جامع تمامی افراد، این برنامه جدید (برخلاف طرح‌های حمایتی و مراقبتی پیش از آن) «داغ‌نگ» و برچسبی منفی بر افراد تحت پوشش خود محسوب نمی‌شود و موفقیت آن به‌مراتب بیشتر شده است. همچنین در این طرح برای جلوگیری از انزوای سالمندان، مراقبت از سالمندان در خانه‌های خود سالمندان (و نه در «خانه‌های سالمندان») مورد تأکید قرار گرفته است. در این راستا، از «سازمان‌های مردم‌نهاد» محلی و حتی همسایگان داوطلب برای سرکشی به سالمندان استفاده می‌شود. همچنین برای حفظ پویایی و توانمندی سالمندان، بسیاری از این افراد داوطلب، خودشان سالمند هستند.

شکنده در برابر سال خورده شدن

بحران نظام‌های بازنشستگی در مواجهه با پیر شدن جمعیت خیلی جدی است

گزارش

در اکثر کشورهای جهان، جمعیت گروه‌های سنی بالای ۶۵ سال، در حال افزایش است. میزان مولید در اکثر کشورها، به‌ویژه در کشورهای توسعه یافته، در حال کاهش است و شاخص «امید به زندگی»، هیچ‌گاه به‌خوبی امروز نبوده است. این بدین معناست که نسبت افراد غیر شاغل نسبت به افرادی که امکان و توانایی فعالیت اقتصادی دارند، در حال افزایش است.

در سال ۱۹۸۰، در میان کشورهای عضو «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» (OECD) از هر ۱۰۰ نفری که در سنین فعالیت اقتصادی قرار داشتند، تنها ۲۰ نفر بالای ۶۵ سال داشتند، اما در سال ۲۰۱۵، این آمار به ۲۸ نفر بالای ۶۵ سال در هر ۱۰۰ نفر رسیده است. برآوردها نشان می‌دهد، در سال ۲۰۵۰، در برابر هر ۱۰۰ نفری که در سنین فعالیت اقتصادی قرار دارند، ۵۳ نفر بالای ۶۵ سال خواهند داشت.

بنابراین بررسی آمارها و روندهای جمعیتی در اکثر کشورهای جهان، ضرورت تجدیدنظر و بازنگری هر چه سریع‌تر در سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و رفاهی را یادآوری می‌کند. جمعیت جهان در حال «پیر شدن» است، سالمندان نیازمند مراقبت طولانی‌مدت، بر خورداری از بیمه‌های سلامت، حفظ ارتباطات اجتماعی و از همه مهم‌تر، حق برخورداری از مزایای مختلف تأمین اجتماعی، به‌ویژه حقوق بازنشستگی هستند. اما آیا واقعاً تمامی کشورها، آمادگی لازم برای ارائه خدمات رفاهی و اجتماعی مورد نیاز سالمندان را دارند؟ آیا شکاف موجود میان پس‌اندازهای امروز ما و هزینه‌های سنین سالمندی، کم خواهد شد؟ اصلی‌ترین چالش‌های سیستم بازنشستگی در مواجهه با «پیر شدن» جمعیت چیست؟

محدودیت در دسترسی به مزایای بازنشستگی

در کشورهای در حال توسعه و حتی کشورهای توسعه‌یافته، بسیاری از کارگران در دستیابی به مزایای بازنشستگی مشکل دارند. کارگران خوداشتغال و کارگران بخش‌های غیررسمی اقتصاد، کمترین شانس را برای دسترسی به مزایای بازنشستگی و پس‌انداز کردن برای آینده خود دارند. همچنین کارگرانی که در شرکت‌های خصوصی کوچک کار می‌کنند، به‌واسطه قوانین خاص حاکم بر این شرکت‌ها، بار اصلی را در پرداخت حق بیمه بازنشستگی خود بر دوش می‌کشند.

مزایای ناکافی بازنشستگی

برای برخورداری از درآمدی معقول و منطقی در دوره بازنشستگی، باید ۱۰ تا ۱۵ درصد از درآمد سالانه افراد به این اختصاص داده شود، اما در اکثر کشورهای جهان، معمولاً نیروهای کار برای پرداخت سهم خود جهت برخورداری از مزایای بازنشستگی، رقم بسیار کمتری را پرداخت می‌کنند. این بدان معناست که افراد در دوره بازنشستگی، مزایای کافی دریافت نخواهند کرد.

بالا بودن سهم مسئولیت‌های فردی

در اکثر نظام‌های بازنشستگی، سهم مسئولیت‌های فردی در مدیریت حساب‌های خود، پیگیری امور اجرایی، آگاهی از قوانین در حال تغییر، سن بازنشستگی و... بسیار بالاست. حجم بالای اطلاعات و قوانین موجود باعث می‌شود، مستمری بگیران اطلاع دقیقی از آن‌ها نداشته باشند و در بعضی از مواقع، نتوانند تصمیم درستی اتخاذ کنند. به‌ویژه بسیاری از افراد، سواد مالی لازم برای تصمیم‌گیری‌های این چنینی ندارند. به شرکت‌ها، بار اصلی را در پرداخت حق بیمه بازنشستگی خود بر دوش می‌کشند.

کسری بودجه در صندوق‌های بازنشستگی

افزایش تعداد سالمندان و افزایش میزان نیروی کار در بخش‌های غیررسمی اقتصاد، باعث شده، خطر کسری بودجه، بسیاری از صندوق‌های بازنشستگی را تهدید کند، تا جایی که بر آورد می‌شود در

سال ۲۰۵۰، کسری بودجه در صندوق‌های بازنشستگی هشت کشور جهان که دارای رشد اقتصادی بالایی هستند و جمعیت سالمند قابل توجهی نیز دارند، تا ۴۰۰ میلیارد دلار برسد. با وجود تمامی این چالش‌ها، شکی نیست که برخورداری از مزایای بازنشستگی، یکی از اساسی‌ترین حقوق افراد و راهی برای کاهش فقر و نابرابری در جوامع است. در حال حاضر، ۴۸ درصد از جمعیت جهان از این حق اساسی محروم هستند و با توجه به روندهای مذکور، ممکن است بر میزان افراد محروم از این مزایا افزوده شود، اما تصمیم‌گیری‌های این چنینی ندارند. به این ترتیب، گروه‌های آسیب‌پذیر، مانند افراد کم‌درآمد، جوانان و زنان، که امکان استخدام مشاوران بیمه‌ای و مالی را ندارند، بیشترین آسیب را خواهند دید.

ایجاد «تور حمایتی» توسط دولت‌ها

ایجاد «تورهای حمایتی» برای تمامی شهروندان، به‌ویژه آن‌هایی که امکان برخورداری از مزایای بازنشستگی را ندارند، حداقلی‌ترین وظیفه دولت‌هاست. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، کارگران بخش‌های غیررسمی اقتصاد،

افراد خوداشتغال و کارگرانی که آگاهی کافی از مسائل مالی ندارند، از نظام‌های رسمی بازنشستگی حذف شده‌اند و به همین دلیل، این وظیفه دولت‌هاست که با افراد نیازمند، مزایایی حداقلی ارائه کنند.

فراهم آوردن دسترسی آسان به مزایای بازنشستگی برای تمامی اقشار جامعه

ارائه اطلاعات مالی قابل فهم برای تمامی اقشار جامعه و ارائه مشاوره‌های بیمه‌ای و مالی رایگان توسط دولت‌ها، می‌تواند به افراد جامعه کمک کند تا بهترین تصمیم‌های ممکن را برای آینده خود اتخاذ کنند. استفاده از امکاناتی که تکنولوژی‌های جدیدی مانند گوشی‌های هوشمند در اختیار می‌گذارند نیز می‌تواند استفاده آسان‌تر از این خدمات را میسر کند. همچنین آموزش از طریق مدارس می‌تواند سواد مالی افراد جامعه را بالا ببرد. در واقع، هدف اصلی از این اقدامات آن است که بار اصلی مسئولیت را از دوش خود اشخاص بردارد و مسئولیت دولت‌ها را بر عهده خود آن‌ها بگذارد.

زهره طاهری

گزارشی و ترجمه

شیب تند سالمندی...

ادامه از صفحه ۲

...طبق آمار جهانی، سالمندان یک جمعیت خاص بوده که مخاطرات و بار بیماری و هزینه‌های درمانی این قشر نسبت به سایر گروه‌های جمعیتی به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای بیشتر است. آمارها حاکی از این است که در اکثر کشورهای جهان بیش از یک‌سوم هزینه‌های درمانی کشورها مربوط به افراد سالمند است. در کشور ما نیز تقریباً الگوی مشابهی در هزینه‌های بخش درمان سالمندان داریم. بار مراجعات به پزشک، هزینه‌های دارویی و پاراکلینیکی و بستری حدود سه برابر سایر گروه‌های جمعیتی است و بیماری‌های قلبی و عروقی و ربوی بیشترین بار هزینه را به سازمان‌های بیمه‌گر تحمیل می‌کنند. در حال حاضر نرخ متوسط شیوع سرطان‌ها در ایران ۱۵۴ نفر به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر است، کاملاً قابل‌پیش‌بینی است با توجه به شیب تند سالمندی جمعیت و سبک زندگی و تغذیه نامناسب، استفاده زیاد از فست‌فودها و مواد غذایی غیراستاندارد و مصرف بالای شکر و نمک در جمعیت جوان و میان‌سال و مخاطرات زیست‌محیطی در سنوات آینده، در نرخ شیوع ابتلا به سرطان‌ها افزایش قابل توجهی داشته باشیم و به تبع آن، هزینه‌های بخش درمان در این رابطه نیز افزایش قابل‌ملاحظه‌ای خواهد داشت.

در چند سال اخیر، اقدامات اساسی در حوزه معاونت درمان سازمان در استقرار نسخه الکترونیک و پرونده الکترونیک بیماران مزمن دیابت، فشارخون، بیماری‌های قلبی و عروقی، اعصاب و روان انجام شده و در کنار سیستم ارجاع داخلی، بیشترین مزایای این اقدامات به سالمندان تحت پوشش تعلق گرفته که با تکمیل سیستم مکانیزه در حوزه سامانه سلامت سالمندان در آینده، امکان به اشتراک گذاشتن اطلاعات پزشکی بیمه‌شدگان در سطح مراکز درمانی ملکی در سراسر کشور فراهم خواهد شد و انتظار می‌رود ضمن جلوگیری از انجام خدمات پاراکلینیکی تکراری و غیر ضروری، پایش سلامت مراجعان به‌خصوص سالمندان گرامی با سرعت و دقت بیشتری انجام شود و نظارت و کنترل هزینه‌های حوزه درمان به‌شکل دقیق و موثرتری امکان‌پذیر شود.

شاخص دیدبان...

ادامه از صفحه ۶

...تحلیل تغییرات ساختار سنی جمعیت به این دلیل مهم و حیاتی است که تمرکز جمعیتی در هر کدام از گروه‌های سنی، نیازها، فرصت‌ها و چالش‌ها و بالطبع برنامه‌ریزی‌های خاص خود را می‌طلبد. در دوران کودکی تأمین نیازهای بهداشتی و آموزشی اهمیت ویژه‌ای در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌ها دارد. در دوران جوانی و میان‌سالی جمعیت، مسائل مرتبط با اشتغال، ازدواج و تشکیل خانواده، مسکن و به‌طور کلی نیازهای مرتبط با دوران جوانی و میان‌سالی اهمیت ویژه یافته و بالاخره در ساختار سنی سالخورده نیازهایی از قبیل تأمین اجتماعی، مسائل بهداشتی و معلولیت‌ها، مسائل رفاهی، روانی و اجتماعی و به‌طور کلی مسائل مرتبط با بازنشستگان و سالمندان اولویت پیدا می‌کند.

کشورها، تضمین فرصت‌های برابر برای همه و کاهش نابرابری در درآمد است که شامل نابرابری در تمامی ابعاد از جمله جنسیت، نژاد، قومیت، وضعیت اقتصادی و سن می‌شود. به‌منظور فراهم آوردن فرصت‌های برابر در تمامی سنین، مولفه‌هایی چون کارایی بخش مراقبت از سالمندان، سیاست‌گذاری اجتماعی در راستای حمایت از نیروهای کار، فراهم آوردن فرصت یادگیری مادام‌العمر، گسترش دامنه شمول بیمه‌های سلامت و انواع ابزارهای

خواهد شد و باید برای تعداد روبه افزایش افراد سالمند برنامه‌ریزی کرد. «سازمان ملل متحد» (UN)، از سال ۱۹۹۰، اول‌اکتبر را به‌عنوان روز جهانی «سالمندان» نام‌گذاری کرده و از آن زمان تاکنون، برای هر سال نام و محور کلی در نظر گرفته است. این سازمان در سال ۲۰۱۹ و براساس هدف شماره ۱۰ «توسعه پایدار»، به راهکارهای پیشگیری و حذف «نابرابری‌های سنی» تمرکز کرده است. هدف شماره ۱۰، «توسعه پایدار» کاهش نابرابری در میان

پیمادهای اقتصادی متعددی نظیر کاهش «بهره‌وری اقتصادی»، افزایش «تورم»، کاهش «مشارکت اقتصادی نیروی کار» و در مجموع، «رشد اقتصادی» اندک و حتی منفی را به دنبال داشته باشد. همچنین پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که تا سال ۲۰۳۰، تعداد افراد بالای ۶۰ سال در جهان به ۱/۴ میلیارد نفر خواهد رسید که تقریباً معادل ۲۰ درصد جمعیت جهان است. تمامی این‌ها به‌خوبی یادآوری می‌کنند که جمعیت کره زمین دیگر جوان‌تر

برابری برای همه سنین

برای نخستین بار، شمار افراد بالای ۶۵ سال در جهان، بیشتر از شمار افراد با زیر پنج سال سن شده است. آمارهای مختلف جهانی نشان می‌دهد، در حالی که تعداد افراد در گروه‌های سنی زیر پنج سال، طی دودهم گذشته نسبتاً ثابت باقی مانده، تعداد افراد در گروه‌های سنی بالای ۶۵ سال به‌سرعت در حال افزایش است. این روند جمعیتی (یعنی کاهش میزان مولید و افزایش سن امید به زندگی)، می‌تواند

